

تلاش گروه خاص برای حفظ حیاط خلوت خود در آموزش عالی

جلسه اخیر روسای دانشگاه‌ها پیرامون مساله کاهش اختیارات دیوان عدالت اداری در حوزه آموزش عالی، ابهامات قابل تاملی دارد

محمدرضا حیاتی
دبیر گروه دانشگاه

آغاز ماجرا: اخیراً نشست با حضور روسای دانشگاه‌های دولتی برگزار شده است. در این نشست که برخی جزئیات آن منتشر شده، به نحوه ورود دیوان عدالت اداری به شکایت دانشگاه‌ها و دانشجویان اشاره شده است. محمود نیلی احمدی آبادی، رئیس دانشگاه تهران در گفت‌وگو با مهر می‌گوید: «یکی از موضوعات، بررسی چگونگی کاهش شکایات از دانشگاه‌ها به دیوان عدالت اداری و ورود دیوان در حوزه‌های آموزشی و پژوهشی بود. قانون هیات‌امنا، اختیارات ویژه‌ای را برای دانشگاه‌ها پیش‌بینی کرده که این اختیارات بعضاً توسط نهاد‌های نظارتی به‌طور کامل دیده نمی‌شود، لذا ابراداتی به عملکرد دانشگاه وارد است که ممکن است برخی در قالب شکایت در دیوان عدالت اداری مطرح شود.» نیلی ضمن انتقاد از دیوان عدالت اداری می‌گوید: «بحث ما این است که برخی از این موارد در حوزه آموزش و پژوهش بوده و ورود دیوان عدالت اداری به آن، محلی از اعراب ندارد؛ در این اجلاس مقرر شد وزارت علوم، تعدادی از دانشگاه‌ها و نمایندگانی از دیوان عدالت اداری در قالب یک کارگروه مشترک، جلساتی را برگزار کنند و آن مواردی که در چارچوب قوانین فعلی دیوان قرار دارد، اجرایی شود. همچنین در راستای کاهش شکایات اگر مواردی نیاز به تدوین قوانین جدیدی داشته باشد، اقدام درخور صورت گیرد.» او موضوعات مورد اختلاف میان دانشگاه و دیوان را استفاده‌ها در دانشگاه، قوانین آموزشی دانشگاه‌ها، پذیرش دانشجو و هیات‌علمی عنوان می‌کند.

چرا اعتراض؟ این اعتراض را می‌توان به افزایش احکام اخیر دیوان عدالت اداری در «له» یا «علیه» شکایات دانشجویی و دانشگاه مرتبط دانست و مطالبه کاهش حوزه اختیارات و ورود این نهاد قضایی به این مسائل قطعاً قابل تحلیل و بررسی خواهد بود. ادبیاتی که تنها برای این مساله و طی ماه‌های اخیر در پرونده‌های مختلف دیده شده است. اما آیا دیوان عدالت اداری از لحاظ قوانین دادرسی و آیین‌نامه‌های داخلی دانشگاهی می‌تواند به این دست پرونده‌ها ورود کند؟ آیا دانشجویان و به‌طور کلی شاکیان در محیط دانشگاه از وجود دفتر بازرسی و رسیدگی به شکایات یا هیات‌عالی تجدیدنظر در دانشگاه‌ها و وزارت علوم خبر ندارند؟ چه مساله‌ای در حوزه دادرسی وجود دارد که یک دانشجو، استاد و... در درون دانشگاه حاضر می‌شود از خیر تعدد اداره، معاونت‌ها و آیین‌نامه‌های انضباطی بگذرد و به سمت دیوان عدالت اداری برود تا شاید بتواند از این طریق برخی آیین‌نامه‌های دانشگاه‌ها را که اتفاقاً خلاف قوانین بالادستی است، به سرانجام برساند؟

خلاً عملکردی دستگاه‌های موازی: برای پاسخ به این سوالات کافی است به نهادها و آیین‌نامه‌های دانشگاهی نگاه بیندازیم؛ دفتر بازرسی و رسیدگی به شکایات وزارت علوم و هیات‌عالی تجدیدنظر وزارت علوم دو مجموعه عریض و طویلی هستند که به ظاهر وظیفه بررسی شکایات و مشکلات حقوقی دانشگاهیان را دارند. با نگاهی به عملکرد این دو نهاد، می‌توان تنها به عدد و رقم‌های آماری از تعدد پرونده‌ها، موضوعات مطرح‌شده، پرونده‌های در دست اقدام، پرونده‌های مخدومه و چند «آیتم» دیگر رسید، اما گزارش دقیق و شفاف از احکام صادرشده در دسترس عموم قرار ندارد. نکته بعدی دسترسی‌های قانونی آیین‌نامه‌های دانشگاهی برای پیگیری پرونده‌ها به دیوان عدالت اداری است، به‌طور مثال در بند ۴ ماده ۵۲ منشور حقوق دانشجویی به صراحت آمده است: «کلیه احکام قطعی شورای انضباطی دانشگاه‌ها و شورای انضباطی مرکزی قابل اعتراض در دیوان عدالت اداری است.» به این معنا که قانونگذار دست دانشجو را برای پیگیری پرونده اگر در دانشگاه و وزارتخانه به نتیجه نرسید، باز گذاشته است.

سابقه فشار به دیوان: مساله بعدی اصل فشار به دیوان عدالت اداری در این برهه از زمان

است، در پرونده بورسیه‌ها و حکم انفصال از خدمات تعدادی از روسای دانشگاه‌ها هم این امر مشهود است؛ پرونده‌ای که نام رئیس دانشگاه تهران نیز در آن دیده می‌شود. در آن پرونده جنجالی که هنوز در حال پیگیری است پس از محرز شدن بحق بودن اعتراض دانشجویان موسوم به بورسیه، دیوان عدالت اداری حکم به جذب این دانشجویان را می‌دهد، اما با عدم تمکین تعدادی از روسای دانشگاه‌ها مواجه می‌شود، در این حکم جنجالی آمده بود: «قضات محترم اجرای احکام تاکنون برای روسای دانشگاه‌هایی که به قانون تمکین نکرده‌اند از جمله (دانشگاه تهران، کاشان، تربیت مدرس و پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی) در اجرای ماده ۱۱۰ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری به‌عنوان مستنکف از دادگاه صادرکننده حکم قطعی، تقاضای صدور حکم انفصال را کرده است که پس از طی مراحل قانونی از سوی ریاست محترم شعبه، استنکاف روسای این دانشگاه‌ها محرز و منجر به محکومیت انفصال آنها به مدت پنج سال شده است.» همین مساله باعث شد تعدادی از مسئولان وزارت علوم که از ابتدا موضع خود را در قبال بورسیه‌ها روشن کرده بودند، دست به مخالفت بزنند و حتی در مصاحبه‌هایی از عدم صلاحیت دیوان در ورود به چنین پرونده‌هایی گفته بودند، یکی از مسئولان حقوقی دانشگاه تربیت مدرس چندی پیش اظهار داشت: «با توجه به مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی، دیوان عدالت اداری صلاحیت ورود به مسائل علمی را ندارد و از این رو شایسته بود دیوان به مسائل علمی ورود نکند و افرادی با حکم دیوان به دانشگاه تحمیل نمی‌شدند.» سعیدرضا عاملی، دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی از افرادی بود که پای این شورا را در این پرونده باز کرد، او در بحبوحه احکام انفصال از خدمت چند رئیس دانشگاه می‌گوید: «دیوان عدالت اداری براساس مصوبه ۶۳۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی نمی‌تواند وارد مأمیت و شئون علمی شود.» این عبارات درحالی بود که در همان دوران هیات عالی جذب اعضای هیات‌علمی تاکید داشتند که «تصمیم‌گیری درمورد پرونده‌های آموزش عالی خارج از شمول مندرج در مصوبه ۶۳۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی یا دیوان عدالت اداری باشد و سایر موارد مشمول مصوبه ۶۳۰ کماکان براساس مصوبه مذکور باشد.» البته دیوان عدالت اداری نیز همواره تاکید کرده بود که جلوی این فشارها می‌آیستد، معاون دیوان عدالت اداری چندی پیش می‌گوید: «برخلاف مطالبی که برخی در رسانه‌ها اعلام

کردند که دیوان صلاحیت به رسیدگی ندارد، مطابق قانون تشکیلات و آیین دادرسی، دیوان عدالت اداری، بعد از ثبت دادخواست شاکی و ارجاع پرونده به شعبه و دستور رئیس محترم شعبه، دستور تبادل لوایح را به طرف شکایت می‌دهد.»

زورآزمایی با قوانین وزارت علوم: البته احکام دیوان عدالت اداری به پرونده بورسیه‌ها خلاصه نمی‌شود و همان‌طور که اشاره شد، این نهاد تنها طی چندماه گذشته چندین مورد پرونده مهم آموزشی که در دانشگاه‌ها و نظام آموزش عالی را با چالش رویه‌رو کرده، توانسته حل کند. به‌طور مثال موضوع «دریافت شهریه از دروس جبرانی» که سال گذشته به یکی از محوری‌ترین اعتراضات آموزشی دانشجویان دانشگاه‌های مختلف از جمله دانشگاه تهران تبدیل شده بود، یکی از آنهاست.

دانشجویان دریافت شهریه از دروس جبرانی را غیرقانونی و خلاف تحصیل رایگان و عدالت آموزشی دانسته و معتقد بودند دانشگاه‌ها از این طریق دنبال درآمدزایی از جیب دانشجویان هستند، دیوان عدالت اداری نیز پس از بررسی شکایات دانشجویان در رای خود اخذ شهریه از دروس جبرانی را از دانشجویان دوره روزانه مقطع کارشناسی ارشد لغو کرد. دیوان عدالت اداری اعلام کرده بود: «با توجه به بندهای «ح»، «ط» و «ی» ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران تحصیل دانشجویان روزانه در دانشگاه‌های دولتی رایگان است. این حکم مطلق بیان شده و دلیلی به انصراف آن از دروس جبرانی ملاحظه نمی‌شود، از طرفی طبق ماده ۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب سال ۸۴ و ماده ۶۰ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت موسوم به الحاق ۲، دریافت هرگونه وجه توسط دستگاه‌های اجرایی نیاز به حکم یا اذن قانونگذار دارد. بنابراین تبصره یک ماده ۹ آیین‌نامه مورد شکایت که متضمن جواز اخذ شهریه از دروس جبرانی در مرحله کارشناسی ارشد ناپیوسته است، مغایر قانون و خارج از حدود اختیارات وزارت علوم است. مستند به بند یک ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۹۲ ابطال می‌شود.» اخذ شهریه از دانشجویان روزانه مهمان نیز از مسائلی بود که اعتراض دانشجویان را در چند سال اخیر به همراه داشت و نهایتاً دیوان عدالت اداری دریافت شهریه از دانشجویان را لغو و اعلام کرد: «با توجه به اینکه مستفاد از بندهای

«ح»، «ط» و «ی» قانون برنامه پنجم توسعه، جمهوری اسلامی ایران تحصیل در دوره‌های روزانه دانشگاه‌های دولتی را رایگان اعلام کرده است، هیات‌عمومی دیوان عدالت اداری تبصره یک ماده ۶ آیین‌نامه میهمانی و انتقال دانشجویان مصوب سال ۸۹ وزارت علوم که متضمن اخذ شهریه از دانشجویان میهمان دوره روزانه است، مغایر قانون و خارج از حدود اختیارات وزارت علوم اعلام و ابطال کرد.»

در اجرای مقاومت دانشگاه‌ها در برابر حذف حدنصاب آزمون دکتری هم احکام قابل توجهی صادر شد، اشکال آیین‌نامه‌های مصوب توسط سازمان سنجش و دانشگاه‌ها در این بود که براساس آیین‌نامه شورای عالی انقلاب فرهنگی باید نمره آزمون متمرکز به میزان ۵۰ درصد در پذیرش دانشجویان اعمال نقش کند، که این مساله با اعتراض دانشجویان همراه شد و در نهایت در رای دیوان آورده شد: «با عنایت به اینکه مطابق حکم ماده ۵ قانون سنجش پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور مصوب سال ۱۳۹۴ پذیرش نهایی در مقطع دوره‌های دکتری تخصصی به شیوه آموزشی و پژوهشی براساس تاثیر ۵۰ درصدی آزمون سازمان سنجش و تاثیر ۵۰ درصدی نمره مصاحبه در دانشگاه‌ها صورت می‌گیرد و اختیار مقرر برای شورای سنجش و پذیرش دانشجویان در این مورد مستند به بند یک ماده ۱۲ شرح بنده «ت» ماده ۳ قانون صدرالذکر، صرفاً ناظر به تعیین نصاب قبولی در مرحله سنجش عمومی است ولی دانشگاه تیریز برای قبولی در مرحله دوم نصاب تعیین کرده است، به‌طوری که داوطلب در صورت عدم کسب نصاب مذکور حتی در صورت کسب نمره بالای کتبی از طی مراحل پذیرش محروم می‌شود، بنابراین بند ۱۱ شیوه‌نامه اجرایی آزمون ورودی دکتری سال ۱۳۹۷ سازمان سنجش و آموزش کشور موجب محدودیت حکم فوق‌الذکر قانونگذار شده و مستند به بند یک ماده ۱۲ و مواد ۸۸ و ۱۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ از تاریخ تصویب ابطال می‌شود.»

همچنین آرای از جمله برداشتن ممنوعیت دو سال کنکور برای داوطلب، الزام دانشجویان به ذکر نام استاد راهنمای خود به‌عنوان نویسنده اول و چندین احکام دیگر که به نفع فضای دانشگاهی و بازگردن گروه‌های «کور» آموزش عالی بوده، از دیگر اقدامات این نهاد بوده است.

آمارهایی از آثار علمی با موضوع «انقلاب اسلامی»

۴۵۳

پایان‌نامه و رساله در سال ۹۱

۴۷۳

پایان‌نامه و رساله در سال ۹۲

۴۵۱

پایان‌نامه و رساله در سال ۹۳

۴۹۰

پایان‌نامه و رساله در سال ۹۴

۵۵۲

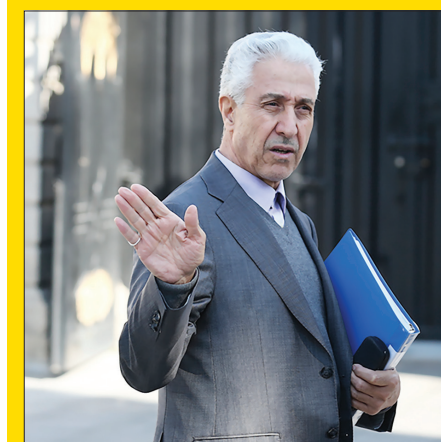
پایان‌نامه و رساله در سال ۹۵

۶۰۲

پایان‌نامه و رساله در سال ۹۶

۵۸۸

پایان‌نامه و رساله در سال ۹۷

طرح ساماندهی آموزش عالی نهایی شد
منصور غلامی، وزیر علوم، تحقیقات و فناوری گفت: «طرح ساماندهی آموزش عالی کشور نهایی شده و آماده اجراء است که امید است از اوایل سال ۹۹ برای اجراء ابلاغ شود. از جمله ویژگی‌های این طرح این است که در هر استان، شبکه‌ای از آموزش عالی تعریف شده و تک‌تک واحدهای دانشگاهی در آنجا جایگاه دارند. واحدهای کوچک طبق طرح ساماندهی آموزش عالی کشور باید برای خود مأموریت تعریف کنند.» وی افزود: «از جمله اهداف این طرح، جلوگیری از اتلاف سرمایه انسانی و هدایت آن در اثرگذاری مأموریت‌های ویژه هر یک از این مراکز است. طبق این طرح دانش‌آموختگان با کیفیت بیشتری آموزش می‌بینند.»

۴۲ طرح دانشگاه‌فنی‌حرفه‌ای در ۴ استان رونمایی شد
دو طرح عمرانی، ورزشی، رفاهی و نیروگاه خورشیدی دانشگاه فنی‌حرفه‌ای به مناسبت دهه مبارک فجر و چهل‌ویکمین سالگرد پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی با حضور اسحاق جهانگیری، معاون اول رئیس‌جمهوری به‌صورت همزمان در چهار استان افتتاح شد. این مراسم در حاشیه اجلاس سراسری روسای دانشکده‌ها و آموزشکده‌های دانشگاه فنی‌حرفه‌ای فارس، همدان، خراسان جنوبی و اصفهان همزمان به‌صورت ویدئوکنفرانس افتتاح شد. ابراهیم صالحی‌عمران، رئیس دانشگاه فنی‌حرفه‌ای کشور گفت: «این دانشگاه یکی از بزرگ‌ترین دانشگاه‌های حضوری کشور است. ما می‌خواهیم این دانشگاه را به اقتصاد و تولید وصل کنیم.» وی با بیان اینکه در چند سال اخیر انتقادات بسیاری به آموزش عالی وارد شده است، افزود: «یکی از معضلات کشور بیکاری و همچنین بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی است. ما سعی کرده‌ایم اشتغال فارغ‌التحصیلان این دانشگاه را رصد کنیم، براین اساس حدود ۶۱ درصد فارغ‌التحصیلان سال ۹۲ و ۹۳ دسترسی به شغل داشتند و در برخی رشته‌ها حتی حدود ۹۰ درصد وارد بازار کار شده‌اند. اگر بخواهیم از این دانشگاه استفاده اقتصادی کنیم، باید برای آن سرمایه‌گذاری انجام بدهیم.»

ورود خیران علم و فناوری به عرصه کارآفرینی دانشجویان
حسین عسکریان‌ایبانه، رئیس ستاد خیرین وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در گفت‌وگو با ایرنا از ورود خیران علم و فناوری به عرصه کارآفرینی و حمایت از اشتغال دانشجویان و محققان دانشگاه‌ها خبر داد. وی با اشاره به اقدامات خیران یا حامیان علم و فناوری در حوزه کارآفرینی و اشتغال، اظهار داشت: «نیازهای آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها به خیران علم و فناوری اعلام می‌شود و به دلیل مشکلات دانشجویان در زمینه اشتغال، این حامیان در مراکز نوآوری و کارآفرینی دانشگاه‌ها هم فعال شده‌اند. عسکریان‌ایبانه افزود: «در بسیاری از دانشگاه‌های بزرگ یا حتی دانشگاه‌های کوچک، فعال شدن مراکز کارآفرینی در دستور کار خیران قرار گرفته است. وزارت علوم در این زمینه فقط وظیفه هماهنگی خیران را به عهده دارد و بنیاد خیران هم تلاش بر هدایت آنها به سوی نیازهای واقعی می‌کند.» رئیس ستاد خیرین وزارت علوم با بیان اینکه تعداد ساختمان‌ها در دانشگاه‌ها کافی است، اما مشکل اشتغال دیده می‌شود، گفت: «خیران همچنین ضمن ورود به جشنواره‌هایی که ایده‌های نو را به سمت تولید محصول و تجاری‌سازی سوق می‌دهند، از آنها حمایت می‌کنند. به‌عنوان مثال، یکی از خیران دانشگاه تهران هر ساله هزینه برگزاری یکی از این جشنواره‌ها را پرداخت و از آن حمایت می‌کند.» عسکریان‌ایبانه درباره ورود حامیان علم و فناوری در زمینه اشتغال و رشد کارآفرینی به چند مورد اشاره کرد و اظهار داشت: «در کاشان یک مرکز نوآوری اساسی و وابسته به دانشگاه این شهر فعال است و خیران علم و فناوری این مرکز را به نیمه‌صنعتی و صنعتی تبدیل کرده‌اند.»